

2024/1069

16.4.2024 г.

ДИРЕКТИВА (ЕС) 2024/1069 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

от 11 април 2024 година

относно защитата на лицата, ангажирани в публично участие, срещу явно неоснователни искиове или съдебни производства, с които се злоупотребява („стратегически съдебни производства, насочени срещу публично участие“)

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 81, параграф 2, буква е) от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет ⁽¹⁾,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

в съответствие с обикновената законодателна процедура ⁽²⁾,

като имат предвид, че:

- (1) Съюзът си е поставил за цел да се поддържа и развива като пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в рамките на което е гарантирано свободното движение на хора. За да създаде такова пространство, Съюзът трябва да приеме, наред с другото, мерки в областта на съдебното сътрудничество по гражданскоправни въпроси с трансгранично значение, които са необходими за премахването на пречките пред правилното протичане на гражданските производства. Тази цел следва да се преследва, ако е необходимо, чрез насърчаване на съвместимостта на гражданскопроцесуалните правила, приложими в държавите членки.
- (2) Член 2 от Договора за Европейския съюз (ДЕС) гласи, че Съюзът се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, на свободата, демокрацията, равенството, правовата държава, както и на зачитането на правата на човека, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства.
- (3) Член 10, параграф 3 от ДЕС гласи, че всеки гражданин на Съюза има право да участва в демократичния живот на Съюза. Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“) предвижда, *inter alia*, правото на зачитане на личния и семейния живот, правото на защита на личните данни, правото на свобода на изразяването на мнения и свобода на информация, включително зачитането на свободата и плурализма на медиите, свободата на събранията и сдруженията, както и правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес.
- (4) Правото на свобода на изразяване на мнение и свобода на информация, установено в член 11 от Хартата, включва правото на всеки да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на публичните власти и независимо от границите. Необходимо е на член 11 от Хартата да бъдат дадени смисълът и обхватът на съответстващия му член 10 от Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ) относно правото на свобода на изразяването на мнение, както се тълкува от Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ).
- (5) В своята резолюция от 11 ноември 2021 г. относно укрепването на демокрацията и свободата и плурализма на медиите в Съюза Европейският парламент призова Комисията да предложи пакет от актове, както с незадължителен характер, така и със задължителна сила, за справяне с нарастващия брой стратегически съдебни производства, насочени срещу публично участие (SLAPPs), по отношение на журналисти, неправителствени организации (НПО), представители на академичните среди и гражданското общество в Съюза. Парламентът изрази необходимостта от законодателни мерки в областта на гражданскопроцесуалното и наказателнопроцесуалното право, като например механизъм за прекратяване на иска на ранен етап при съдебни производства, с които се злоупотребява, правото на присъждане в пълен размер на разноските, направени от ответника, и правото на обезщетение за вреди. Резолюцията от 11 ноември 2021 г. включва също така призив за подходящо обучение на съдиите и практикуващите юристи относно стратегическите SLAPPs, специален фонд за предоставяне на финансова подкрепа за жертвите на такива производства и публичен регистър на съдебните решения по дела, свързани със SLAPPs. Освен това Парламентът призова за преразглеждане на Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета ⁽³⁾ и на Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁴⁾ с цел предотвратяване на „туризъм с цел дело за клевета“ или „търсене на най-благоприятната юрисдикция“.

⁽¹⁾ ОВ С 75, 28.2.2023 г., стр. 143.

⁽²⁾ Позиция на Европейския парламент от 27 февруари 2024 г. (все още непубликувано в Официален вестник) и решение на Съвета от 19 март 2024 г.

⁽³⁾ Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 20.12.2012 г., стр. 1).

⁽⁴⁾ Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения („Рим II“) (ОВ L 199, 31.7.2007 г., стр. 40).

- (6) Целта на настоящата директива е да се премахнат пречките за правилното протичане на гражданските производства, като същевременно се предостави защита на физическите и юридическите лица, ангажирани в публично участие по въпроси от обществен интерес, включително журналистите, издателите, медийните организации, лицата, сигнализиращи за нередности, и защитниците на правата на човека, както и организациите на гражданското общество, НПО, синдикалните организации, творците, научните изследователи и представителите на академичните среди, от съдебни производства, започнати срещу тях, за да бъдат възпрени от публично участие.
- (7) Правото на свобода на изразяване на мнение е основно право, което следва да се упражнява с чувство за дълг и отговорност, като се взема предвид основното право на лицата да получават обективна информация, както и като се зачита основното право на защита на репутацията, защита на личните данни и на неприкосновеността на личния живот. В случай на конфликт между тези права всяка страна следва да има достъп до съд, като се зачита принципът на справедлив съдебен процес. За тази цел настоящата директива следва да предоставя на сезирания съд или правораздавателен орган свобода на преценка, за да прецени дали прилагането на съответните гаранции е подходящо в конкретния случай. Когато се възползва от свободата на преценка съдът не прилага съответните гаранции например когато участието на общества не е добросъвестно, като в случаите, когато чрез публично участие ответникът разпространява дезинформация или изфабрикувани твърдения с цел да накърни репутацията на ищеца.
- (8) Журналистите имат важна роля в улесняването на обществения дебат и в разпространението и приемането на информация, мнения и идеи. Те следва да могат да осъществяват ефективно и без страх дейността си, за да гарантират, че в европейските демокрации гражданите имат достъп до плурализъм на мненията. Независимата, професионална и отговорна журналистика, както и достъпът до плуралистична информация са основни стълбове на демокрацията. От съществено значение е на журналистите да се предоставя необходимото пространство, за да допринасят за открития, свободен и честен дебат и да противодействат на дезинформацията, манипулирането на информация и вмешателството в съответствие с журналистическата етика, и да се предоставя защита, когато действат добросъвестно.
- (9) Настоящата директива не предвижда определение за журналист, тъй като целта е да се предостави защита на всяко физическо и юридическо лице, ангажирано в публично участие. Следва обаче да се подчертае, че журналистиката се упражнява от широк кръг участници, включително репортери, анализатори, колумнисти и блогъри, както и други лица, които публикуват сами в печатна форма, в интернет или другаде.
- (10) Разследващите журналисти и медийните организации по-специално играят ключова роля в разкриването на и в борбата с организираната престъпност, злоупотребата с власт, корупцията, нарушенията на основните права и екстремизма. Работата им е свързана с особено високи рискове и те са подложени на все по-многобройни атаки, убийства и заплахи, както и сплашване и на тормоз. Необходима е стабилна система от гаранции и защита, за да могат разследващите журналисти да изпълняват решаващата си роля на пазители по въпроси от обществен интерес без страх от наказание за това, че търсят истината и информират обществеността.
- (11) Защитниците на правата на човека следва да могат да участват активно в обществения живот и да насърчават търсенето на отговорност без страх от сплашване. Защитниците на правата на човека включват лица, групи и организации на гражданското общество, които насърчават и защитават общопризнатите права на човека и основните свободи. Защитниците на правата на човека са ангажирани с насърчаването и защитата на гражданските, политическите, икономическите, социалните, културните права, правата в областта на околната среда и на климата, правата на жените и на ЛГБТИК и с борбата срещу пряката или непряката дискриминация по смисъла на член 21 от Хартата. Като се имат предвид политиките на Съюза в областта на околната среда и климата, следва да се обърне внимание и на защитниците на екологичните права, тъй като те играят важна роля в европейските демокрации.
- (12) Други важни участници в обществения дебат, като представителите на академичните среди, научните изследователи или творците, също заслужават подходяща защита, тъй като срещу тях също може да се водят SLAPPs. В едно демократично общество те следва да могат да преподават, учат изследват, развиват дейност и общуват без страх от репресии. Представителите на академичните среди и изследователите допринасят съществено за обществения дискурс и разпространението на знания, създават възможност за провеждане на демократичен дебат въз основа на осведоменост и противодействат на дезинформацията.
- (13) Здравата и процъфтяваща демокрация изисква хората да имат възможност да участват активно в обществения дебат без ненужна намеса от страна на публичните власти или други влиятелни участници, независимо дали са вътрешни, или чуждестранни. За да се осигури пълноценно участие, хората следва да имат достъп до надеждна информация, която им дава възможност да формират собствено мнение и да упражняват собствена преценка в публично пространство, в което могат свободно да се изразяват различни мнения.
- (14) За да се насърчава тази среда, е важно физическите и юридическите лица да бъдат защитени от съдебни производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие. Подобни съдебни производства не се започват с цел достъп до правосъдие, а за заглушаване на обществения дебат и за предотвратяване на разследването и на докладването на нарушения на законодателството на Съюза и на националното законодателство, като обикновено се използват тормоз и сплашване.

- (15) SLAPPs обикновено се започват от влиятелни субекти, например физически лица, лобистки групи, корпорации, политици и държавни органи, в опит да заглушат обществения дебат. Те често са свързани с неравнопоставеност на силите между страните, като ищецът има по-мощна финансова или политическа позиция от ответника. Въпреки че не е задължителен компонент на тези дела, неравнопоставеността на силите, когато е налице, значително увеличава вредните последици и възпиращ ефект на съдебните производства, насочени срещу публично участие. Когато е налице злоупотреба с икономическо предимство или политическо влияние от страна на ищеца срещу ответника, съчетано с липсата на правно основание, това поражда особено безпокойство, ако въпросните съдебни производства, с които се злоупотребява, се финансира пряко или косвено от държавните бюджети и това е съчетано с други преки или непреки мерки на държавата срещу независимите медийни организации, независимата журналистика и гражданското общество.
- (16) Съдебните производства, насочени срещу публично участие, могат да окажат неблагоприятно въздействие върху доверието във физическите и юридическите лица, ангажирани в публично участие, и върху тяхната репутация, и могат да изчерпят техните финансови и други ресурси. В резултат от такива производства публикуването на информация по въпрос от обществен интерес може да бъде забавено или напълно предотвратено. Продължителността на процедурите и финансовият натиск могат да окажат възпиращ ефект върху физическите и юридическите лица, ангажирани в публично участие. Следователно наличието на такива практики може да има възпиращо въздействие по отношение на тяхната работа, като допринася за автоцензура в очакване на евентуални бъдещи съдебни производства, което води до обедняване на обществения дебат в ущърб на обществото като цяло.
- (17) Лицата, срещу които се водят съдебни производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публичното участие, могат да бъдат едновременно обект на множество дела, образувани понякога в няколко юрисдикции. Настоящата директива се прилага само по отношение на граждански или търговски дела с трансгранично значение, въпреки че практиките, насочени към предотвратяване, ограничаване или санкциониране на публично участие, могат да включват и административни или наказателни дела или комбинация от различни видове производства. Производствата, образувани в юрисдикцията на една държава членка, срещу лице с местоживееене в друга държава членка, обикновено са по-сложни и скъпо струващи за ответника. Ищите в съдебните производства, насочени срещу публично участие, могат също така да използват процесуални инструменти, за да увеличат продължителността на съдебното производство и да го оскъпят, както и да започват производства в юрисдикция, която смятат за благоприятна за тяхното дело, вместо в юрисдикцията, която е най-подходяща да разгледа иска, практика, известна като търсене на най-благоприятната юрисдикция. Финансовият натиск, продължителността и разнообразието на производствата, както и заплахата от санкции съставляват мощни инструменти за сплашване и заглушаване на критичните гласове. Подобни практики също така създават ненужна и вредна тежест за съдебните системи и водят до злоупотреба с техните ресурси, и следователно съставляват злоупотреба с такива системи.
- (18) Предвидените в настоящата директива гаранции следва да се прилагат за всяко физическо или юридическо лице, пряко или непряко ангажирано в публично участие. Те следва също така да защитават физическите и юридическите лица, които на професионална или лична основа подкрепят, подпомагат или предоставят стоки или услуги на друго лице за цели, пряко свързани с публично участие по въпрос от обществен интерес, като адвокати, членове на семейството, интернет доставчици, издателства или печатници, които са изправени пред или са заплашени от съдебни производства заради подкрепата, подпомагането или предоставянето на стоки или услуги на лица, срещу които се водят SLAPPs.
- (19) Настоящата директива следва да се прилага за всички видове правни претенции или искове от граждански или търговски характер с трансгранично значение, разглеждани в рамките на гражданско производство, независимо от естеството на съда или правораздавателния орган. Това включва процедури за временни и охранителни мерки, насрещни искове или други конкретни видове правни средства за защита, които са на разположение съгласно други инструменти. Когато граждански искове се предявяват в рамките на наказателно производство, настоящата директива следва да се прилага, когато разглеждането на тези искове се урежда изцяло от гражданскопроцесуалното право. Тя не следва обаче да се прилага, когато разглеждането на такива искове се урежда изцяло или отчасти от наказателнопроцесуалното право.
- (20) Настоящата директива не следва да се прилага за искове, произтичащи от отговорността на държавата за действия или бездействия при упражняването на държавна власт (*acta iure imperii*), за искове срещу длъжностни лица, които действат от името на държавата, или искове, произтичащи от отговорността за действия на публични органи, включително отговорността на лица, назначени на държавни длъжности. Държавите членки могат да разширят обхвата на предвидените в настоящата директива процесуални гаранции за такива искове по националното право. В съответствие с установената практика на Съда на Европейския съюз съдебните производства все пак могат да попаднат в обхвата на понятието „граждански и търговски дела“, посочено в настоящата директива, когато страна е държава или публичен орган, ако действията или бездействията не са се осъществили при упражняването на държавна власт. Настоящата директива не следва да се прилага по отношение на наказателни дела или арбитражи.
- (21) Настоящата директива установява минимални правила, като по този начин дава възможност на държавите членки да приемат или запазят разпоредби, които са по-благоприятни за лицата, ангажирани в публично участие, включително национални разпоредби, с които се установяват по-ефективни процесуални гаранции, например режим на отговорност с цел запазване и защита на правото на свобода на изразяване на мнение и свобода на информация. Прилагането на настоящата директива не следва да служи като оправдание за намаляване на вече съществуващото ниво на защита във всяка държава членка.

- (22) Публичното участие следва да означава правене на всяко изявление, провеждане на всяка дейност от физическо или юридическо лице при упражняването на основни права като свобода на изразяване на мнение и свобода на информация, свобода на изкуствата и науките или свобода на събранията и сдруженията и по въпрос от текущ или бъдещ обществен интерес, включително създаване, излагане, рекламиране или друго популяризиране на журналистически, политически, научни, академични, художествени, коментарни или сатирични съобщения, публикации или произведения или маркетингови дейности. Бъдещ публичен интерес се отнася до даден въпрос, който може още да не представлява обществен интерес, но би могъл да стане такъв, след като обществеността бъде осведомена за него, например посредством публикация. Публичното участие може да включва и дейности, свързани с упражняването на академичната и творческата свободи, правото на свобода на сдружаване и свобода на мирни събрания, като например организиране или участие в лобистки дейности, демонстрации и протести или дейности, произтичащи от упражняването на правото на добра администрация и правото на ефективни правни средства за защита, като искания пред съдилища или административни органи и участие в публични изслушвания. Публичното участие следва да включва и подготвителни, подкрепящи или подпомагащи дейности, които имат пряка и неразривна връзка с изявлението или дейността, срещу които SLAPPs са насочени, за да задушат публичното участие. Тези дейности следва да засягат пряко конкретен акт на публично участие или да се основават на договорна връзка между лицето, срещу което в действителност се води SLAPP, и лицето, предоставящо подготвителна, подкрепяща или подпомагаща дейност. Предявяването на иск не срещу журналист или защитник на правата на човека, а срещу интернет платформата, на която те публикуват работата си, или срещу дружеството, което отпечатва текст, или магазин, който продава текста, може да бъде ефективен начин за заглушаване на публичното участие, тъй като без тези услуги мненията не могат да бъдат публикувани и по този начин не могат да повлияят на обществения дебат. Освен това публичното участие може да обхваща и други дейности, предназначени за осведомяване или оказване на влияние върху общественото мнение, или насърчаване на предприемането на действия от страна на обществеността, включително дейности на частни или публични субекти във връзка с въпрос от обществен интерес, като например организирането или участието в научни изследвания, проучвания, кампании или други колективни действия.
- (23) Въпрос от обществен интерес следва да се разбира като включващ въпроси, свързани с упражняването на основните права. То включва въпроси като равенството между половете, защитата от насилие, основано на пола, и недискриминацията, защитата на принципите на правовата държава, свободата и плурализма на медиите. То следва да се разбира и като включващо качеството, безопасността или други съответни аспекти на стоките, продуктите или услугите, когато тези въпроси са от значение за общественото здраве, безопасността, околната среда, климата или за правата на потребителите и трудовите права. Чисто индивидуален спор между потребител и производител или доставчик на услуга във връзка със стока, продукт или услуга следва да бъде обхванат от понятието за въпрос от обществен интерес само когато въпросът съдържа елемент от обществен интерес, например когато се отнася до продукт или услуга, които не отговарят на екологични стандарти или на стандарти за безопасност.
- (24) Дейностите на дадено физическо или юридическо лице, което е публична фигура, следва също да се разглеждат като въпроси от обществен интерес, тъй като обществеността може законно да се интересува от тях. Не е налице обаче законен интерес, когато единствената цел на изявлението или дейността по отношение на такова лице е да се удовлетвори любопитството на определена аудитория във връзка с подробностите около личния живот на дадено физическо лице.
- (25) Примери за въпроси от обществен интерес могат да бъдат въпроси, които са обект на обсъждане от законодателен, изпълнителен или съдебен орган, или всякакви други официални производства. Конкретен пример за такива въпроси би могло да бъде законодателство относно екологични стандарти или безопасност на продуктите, екологичен лиценз за замърсяваща фабрика или мина или съдебно производство с правно значение, надхвърлящо отделния случай, например производство, отнасящо се до въпроси на равенството, дискриминацията на работното място, екологично престъпление или изпиране на пари.
- (26) Твърдения за корупция, измама, присвояване, изпиране на пари, изнудване, принуда, сексуален тормоз и основано на пола насилие или други форми на сплашване и престъпна дейност, включително финансови престъпления и престъпления против околната среда, следва да се квалифицират като въпроси от обществен интерес. Когато въпросното нарушение е въпрос от обществен интерес, не следва да е от значение дали то е квалифицирано като престъпление или административно нарушение съгласно националното право.
- (27) Дейности, насочени към защита на ценностите, залегнали в член 2 от ДЕС, и на принципа на ненамеса в демократичните процеси, както и към предоставяне или улесняване на достъпа на обществеността до информация с оглед на борбата с дезинформацията, включително защитата на демократичните процеси от неправомерна намеса, следва също да се квалифицират като въпроси от обществен интерес.

- (28) Съдебните производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие, обикновено са съпроводени от съдебни тактики, предприети от ищеца и използвани недобросъвестно, като тактики, отнасящи се до избора на юрисдикция, предявяване на един или повече изцяло или частично неоснователни иска или на прекомерни искове, използване на тактики за забавяне на производството или искания за прекратяване на делото на късен етап от производството, започване на множество съдебни дела по сходни въпроси и причиняване на непропорционални разноски за ответника по производството. Миналото поведение на ищеца, и по-специално предходни случаи на сплашване с правни средства, също следва да се вземе предвид при преценката дали съдебните производства са неправомерни по своята същност. Тези съдебни тактики, които често се съчетават с различни форми на сплашване, тормоз или заплахи преди или по време на съдебното производство, се използват от ищеца за цели, различни от получаването на достъп до правосъдие или от действителното упражняване на право, и са насочени към постигане на възпиращ ефект върху публичното участие във връзка с разглеждания въпрос.
- (29) Исковете, предявени при съдебни производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие, могат да бъдат напълно или частично неоснователни. Това означава, че не е задължително искът да бъде напълно неоснователен, за да се счита, че е налице производство, с които се злоупотребява. Например дори и незначително нарушение на права на личността, което би могло да доведе до скромнен иск за обезщетение съгласно приложимото право, все пак може да представлява злоупотреба, ако претендираната сума или претендираното правно средство за защита са явно прекомерни. От друга страна, ако ищецът в съдебно производство предяви искове, които са основателни, за целите на настоящата директива не следва да се счита, че е налице производство, с които се злоупотребява.
- (30) Когато SLAPPs имат трансгранично измерение сложността и предизвикателствата, пред които са изправени ответниците се увеличава, тъй като те трябва да се справят с производства в други юрисдикции, а понякога и в множество юрисдикции едновременно. Това от своя страна води до допълнителни разноски и допълнителна тежест с още по-неблагоприятни последици. Следва да се счита, че дадено дело има трансгранично значение, освен ако и двете страни имат местоживее в същата държава членка, в която се намира сезираният съд, и всички други елементи от значение за съответната ситуация се намират в тази държава членка. Съдът следва да определи елементите, които са от значение за съответната ситуация, в зависимост от конкретните обстоятелства по всяко дело, като вземе предвид, например, когато е целесъобразно, конкретния акт на публично участие или конкретните елементи, които са признак за възможна злоупотреба, по-специално когато са образувани множество производства в повече от една юрисдикция. Такова определяне от съда следва да се извършва независимо от използваните средства за комуникация.
- (31) Ответниците следва да могат да подадат молба за следните процесуални гаранции: обезпечение за покриване на процесуалните разноски и когато е приложимо, за покриване на обезщетение за вреди, прекратяване на ранен етап на явно неоснователни искове и правни средства, а именно присъждането на разноски и санкции или други, също толкова ефективни, подходящи мерки. Тези процесуални гаранции следва да се прилагат в съответствие с правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес съгласно член 47 от Хартата, като на съда се оставя свобода на преценка по отделните дела да разглежда надлежно въпроса, давайки по този начин възможност за бързото прекратяване на явно неоснователни искове, без да се ограничава ефективен достъп до правосъдие.
- (32) Държавите членки следва да гарантират, че физическите или юридическите лица, срещу които са били образувани съдебни производства поради ангажирането им в публично участие, разполагат с всички процесуални гаранции, предвидени в настоящата директива, и че упражняването на тези гаранции не е неоправдано утежнено. Специалните процедурни правила, форма и методи относно начина, по който сезираният с въпроса съд или правораздавателен орган следва да разглежда молбите за процесуални гаранции се определят от националното право. Например държавите членки биха могли да прилагат съществуващите гражданскопроцесуални правила относно разглеждането на доказателства, за да преценят дали са изпълнени условията за прилагане на процесуалните гаранции, или те биха могли да установят специални правила в това отношение.
- (33) С цел да се гарантира, че молбите за предоставяне на обезпечение и за прекратяване на иска на ранен етап се разглеждат бързо, държавите членки могат да определят срокове за провеждането на заседания или за постановяването на решение от съда. Те могат в допълнение да приемат схеми, подобни на процедурите във връзка с временните мерки. За да приключат производството възможно най-бързо, държавите членки следва, в съответствие с националното си процесуално право, да положат усилия, за да гарантират, че когато ответникът е подал молба за правни средства за защита съгласно настоящата директива, решението по тази молба се взема бързо, включително като се използват вече съществуващи по националното право процедури за ускорено разглеждане.
- (34) При някои съдебни производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие, ищите умишлено оттеглят или изменят искове или процесуални документи, за да избегнат присъждането на разноски на спечелилата страна. Тази правна тактика би могла в някои държави членки да остави ответника без възможност да си възстанови процесуалните разноски. Поради това подобни оттегляния или изменения, ако са предвидени в националното право и без да се засягат правомощието на страните, произтичащо от прилагането на диспозитивното начало в производството, не следва да засягат възможността на ответника да подаде молба за правни средства за защита срещу съдебно производство, с което се злоупотребява, насочено срещу публично участие в съответствие с националното право. Това не следва да засяга възможността държавите членки да предвидят, че процесуалните гаранции могат да бъдат предоставени служебно.

- (35) За да се осигури по-ефективно равнище на защита, сдруженията, организациите, синдикалните организации и другите субекти, които в съответствие с критериите, определени в националното право, имат законен интерес от защитата или насърчаването на правата на лицата, които се ангажират в публично участие, следва да могат да подкрепят ответника в съдебни производства, образувани във връзка с публичното участие, с одобрението на ответника. Тази подкрепа следва да гарантира, че специализираният експертен опит на тези субекти може да бъде използван в такива производства, като с това допринася за оценката на съда дали дадено дело представлява злоупотреба, или даден иск е явно неоснователен. Тази подкрепа може например да бъде под формата на предоставяне на информация, която е от значение за делото, встъпване в полза на ответника в съдебното производство или всяка друга форма, предвидена в националното право. Условието, при които НПО могат да подкрепят ответника, и процесуалните изисквания за такава подкрепа, като например срокове, когато е целесъобразно, следва да се уреждат от националното право. Това не следва да засяга съществуващите права на представителство и на встъпване в производството, гарантирани от друго право на Съюза или национално право. Държавите членки, които нямат критерии за определяне дали субектите имат законен интерес, могат да приемат, че субектите по принцип могат да подкрепят ответника в съответствие с настоящата директива.
- (36) С оглед да се осигури допълнителна гаранция за ответника, следва да е възможно да му се предостави обезпечение за покриване на очакваните процесуални разноски, които може да включват разноските за процесуално представителство, направени от ответника, и ако е предвидено в националното право, за очакваното обезщетение за вреди. Необходимо е, обаче да се постигне баланс между тази мярка и правото на ищеца на достъп до правосъдие. Сезираният съд или правораздавателен орган следва да може, ако счете за целесъобразно, да нареди ищецът да предостави обезпечение, ако са налице елементи, които сочат, че е налице производството, с което се злоупотребява, или ако е налице риск ответникът да не получи възстановяване на средства, или с оглед на икономическото положение на страните или други подобни критерии, определени в националното право. Предоставянето на обезпечение не води до съдебно решение по същество на случая, а служи като охранителна мярка, за да се обезпечат последиците на окончателно решение, с което се определя наличие на производството, с което се злоупотребява, и за да се покрият разноските и, ако това е предвидено в националното право, потенциалното обезщетение за вредите, претърпени от ответника, особено в случаите, когато има риск от непоправима вреда. Държавите членки следва да бъдат тези, които да вземат решение дали следва да бъде разпоредено обезпечение служебно от съда, или по искане на ответника. Когато това е предвидено в националното право, следва да е възможно да се предостави обезпечение на всеки етап от съдебното производство.
- (37) Решението за прекратяване на иска на ранен етап следва да бъде решение по същество след подходящо разглеждане. Държавите членки следва да приемат нови правила или да прилагат съществуващите правила съгласно националното право, така че съдът или правораздавателният орган да може да реши да прекрати явно неоснователни искове веднага след като получи информацията, необходима за мотивиране на решението. Такова прекратяване следва да се извърши на възможно най-ранен етап от производството, но този момент може да настъпи по всяко време в хода на производството в зависимост от това кога съдът или правораздавателният орган е получил такава информация, в съответствие с националното право. Възможността за прекратяване на иска на ранен етап не изключва прилагането на национална правна уредба, която позволява на националните съдилища или правораздавателни органи да преценяват допустимостта на иска още преди образуване на производството.
- (38) Когато ответникът е подал молба за прекратяване на иска като явно неоснователен, съдът или правораздавателният орган следва да разгледа бързо молбата в съответствие с националното право, за да се ускори преценката за това дали искът е явно неоснователен, като се вземат предвид конкретните обстоятелства по делото.
- (39) В съответствие с общите принципи на гражданското производство ищец, предявяващ иск срещу физическо или юридическо лице, което се ангажира в публично участие, носи тежестта на доказване, че този иск е основателен. Когато ответникът е подал молба за прекратяване на иска на ранен етап, за да се избегне това прекратяване на ранен етап, ищецът следва да обоснове иска си поне до такава степен, че да позволи на съда да заключи, че искът не е явно неоснователен.
- (40) Решението, с което се допуска прекратяване на иска на ранен етап, следва да подлежи на обжалване. Решението за отказ за прекратяване на иска на ранен етап също може да подлежи на обжалване в съответствие с националното право.
- (41) Когато съдът се е произнесъл, че е налице производството, с което се злоупотребява, разноските следва да включват всички видове разноски по производството, които могат да бъдат присъдени съгласно националното право, включително пълните разноски за процесуално представителство, направени от ответника, освен ако тези разноски не са прекомерни. Ако националното право не предвижда пълното възстановяване на разноските за процесуално представителство над законоустановената тарифа на възнагражденията, държавите членки следва да направят необходимото тези разноски да бъдат изцяло покрити от ищеца чрез други средства, предвидени в националното право. Пълните разноски за процесуално представителство обаче не следва да се присъждат, когато тези разноски са прекомерни, например когато са договорени непропорционални възнаграждения. Съдът следва да постанови решенията относно разноските в съответствие с националното право.

- (42) Основната цел на предоставянето на възможност на съдилищата или правораздавателните органи да налагат санкции или други, също толкова ефективни, подходящи мерки е да се възпрат потенциалните ищци от започване на съдебни производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие. Други подходящи мерки, включително изплащането на обезщетение за вреди или публикуването на съдебното решение, когато това е предвидено в националното право, следва да бъдат също толкова ефективни, колкото санкциите. Когато съдът се е произнесъл, че е налице производство, с което се злоупотребява, тези санкции или други, също толкова ефективни, подходящи мерки следва да се определят за всеки отделен случай, следва да бъдат пропорционални на естеството и на елементите, които са признак за установената злоупотреба, и в тях следва да е отчетен потенциалът тези производства да имат вредни последици или възпиращ ефект върху публичното участие или върху икономическото положение на ищеца, който се е възползвал от неравнопоставеността на силите. Държавите членки са тези, които би следвало да решат как да бъдат изплатени съответните суми.
- (43) В трансграничния контекст е важно също така да се признае заплахата, която представляват SLAPPs, образувани в трети държави срещу журналисти, защитници на правата на човека и други лица, ангажирани в публично участие, които имат местоживее в Съюза. SLAPPs, образувани в трети държави, могат да включват прекомерни обезщетения за вреди, присъдени срещу лица, ангажирани в публично участие. Съдебните производства в трети държави са по-сложни и скъпоструващи за лицата, срещу които са насочени SLAPPs. С цел да се защитят демокрацията, правото на свобода на изразяване на мнение и свобода на информация в Съюза и да се избегне подкопаване на предвидените в настоящата директива гаранции чрез прибегване до съдебни производства в други юрисдикции, е важно да се осигури защита срещу явно неоснователни искове и съдебни производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие, в трети държави. Държавите членки са тези, които следва да могат да решат да откажат признаването и изпълнението на съдебно решение на трета държава като явно противоречащо на обществения ред (*ordre public*) или на отделно основание за отказ.
- (44) С настоящата директива се създава ново специално основание за компетентност, за да се гарантира, че лицата с местоживее в Съюза, срещу които се водят SLAPPs, разполагат с ефикасно правно средство за защита в Съюза срещу съдебни производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие, започнати в съд или правораздавателен орган на трета държава от ищец с местоживее извън Съюза. Тя следва да се прилага независимо от това дали решението е постановено или е окончателно, тъй като лицата, срещу които се водят SLAPPs, могат да претърпят вреди и да направят разноски от началото на съдебното производство и евентуално дори когато не е постановено решение, като например в случай на оттегляне на иска. Държавите членки обаче следва да могат да решат да ограничат упражняването на компетентността, докато производството все още е висящо в третата държава, в съответствие с националното право, например като предвидят спиране на производството в държавата членка. Това специално основание за компетентност позволява на лицата с местоживее в Съюза, срещу които се водят SLAPPs, да търсят пред съдилищата или правораздавателните органи по своето местоживее обезщетение за вредите и разноските, които са направени, или основателно се очаква да бъдат направени във връзка с производството пред съда или правораздавателния орган на третата държава. Това специално основание за компетентност има за цел да възпре започването на SLAPPs в трети държави срещу лица с местоживее в Съюза и решението по такива дела следва да може да бъде изпълнено, например когато ищец с местоживее извън Съюза има активи в Съюза. Определената в настоящата директива разпоредба относно специалното основание за компетентност не следва да се отнася до приложимото право или до материалното право относно вредите като такива.
- (45) Настоящата директива не следва да засяга прилагането на двустранни и многостранни конвенции и споразумения между трета държава и Съюза или държава членка, сключени преди датата на влизане в сила на настоящата директива, включително Конвенцията от Лугано от 2007 г., в съответствие с член 351 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).
- (46) Държавите членки следва да предоставят информация относно наличните процесуални гаранции, правни средства за защита и съществуващи мерки за подкрепа на едно единствено място чрез т.нар. „единно звено за контакт“, за да се осигури лесен и безплатен достъп до специализираната информация на лицата, обекти на SLAPPs, за да им се помогне да намалят цялата относима информация. Типично за SLAPPs е, че лицата, срещу които са насочени, понасят тежки финансови последици, както и психологическо увреждане и накръняване на репутацията. Причиняването на такава вреда е една от целите на ищите по SLAPPs, когато започват съдебно производство, с което се злоупотребява, насочено срещу публично участие. Поради това предоставената посредством „единно звено за контакт“ информация следва да включва съществуващите механизми за подкрепа, например информация за съответните организации и сдружения, които предоставят правна или финансова помощ и психологическа подкрепа на лицата, срещу които се водят SLAPPs. Настоящата директива не определя под каква форма да бъде създадено единното звено за контакт.
- (47) Целта на публикуването на съответните съдебни решения е да се повиши осведомеността за SLAPPs и да се предостави източник на информация относно SLAPPs на съдилищата, правните специалисти и широката общественост. Такова публикуване следва да зачита правилата на Съюза и националното право относно защитата на личните данни и би могло да се осигури чрез подходящи канали, като например съществуващите съдебни бази данни или портала за електронно правосъдие. За да се ограничи административната тежест, от държавите членки следва да се изисква най-малко да публикуват решенията на националните въззивни съдилища или на най-висшата инстанция.

- (48) Определянето на вида данни, които държавите членки трябва да събират съгласно настоящата директива, когато са налични, е съсредоточено върху ограничен брой ключови елементи, като например броя на съдебните производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие, разпределени въз основа на видовете ответници и ишци, и видовете искове, които се използват за започване на такива съдебни производства. Тези данни са необходими с цел наблюдение на наличието и нарастването на броя на SLAPPs в Съюза, като на органите и на другите заинтересовани страни се предоставя информация, за да могат да определят количествено и да разберат по-добре SLAPPs, и за да им се помогне да предоставят необходимата подкрепа на лицата, срещу които се водят SLAPPs. Наличието на данни ще бъде улеснено от цифровизацията на правосъдието.
- (49) Препоръка (ЕС) 2022/758 на Комисията⁽⁵⁾ е адресирана до всички държави членки и предоставя цялостен инструментариум от мерки, включително обучение, повишаване на осведомеността, подкрепа за лицата, срещу които се водят съдебни производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие, събиране на данни и докладване и мониторинг на съдебните производства, насочени срещу публично участие. Когато Комисията изготвя доклад относно прилагането на настоящата директива, като взема предвид и националния контекст на всяка държава членка, включително изпълнението на Препоръка (ЕС) 2022/758 на Комисията, тя следва да изготви отделно резюме на доклада в лесно достъпен формат, съдържащо информация относно използването в държавите членки на гаранциите, предвидени в настоящата директива. Комисията следва да публикува както доклада, така и резюмето чрез подходящи канали, включително Европейския портал за електронно правосъдие.
- (50) Настоящата директива не следва да засяга защитата, която се предоставя на физическите и юридическите лица, ангажирани в публично участие, с други инструменти на правото на Съюза, предвиждащи по-благоприятна уредба. По-специално настоящата директива няма за цел да намали или ограничи права, като правото на свобода на изразяване на мнение и свобода на информация, нито има за цел да отстъпи по какъвто и да било начин от защитата, предоставена с Директива (ЕС) 2019/1937 на Европейския парламент и на Съвета⁽⁶⁾ във вида, в който е въведена в националното право. По отношение на ситуацията, попадащи в приложното поле на настоящата директива и на Директива (ЕС) 2019/1937, следва да се прилага защитата, предоставяна от двата акта.
- (51) Правилата относно компетентността и приложимото право по дела, предвидени в регламенти (ЕС) № 1215/2012 и (ЕО) № 864/2007, могат да бъдат от значение в случаи по SLAPPs. Поради това е важно при всяко бъдещо преразглеждане на тези регламенти да се оценяват и специфичните за SLAPPs, аспекти на правилата относно компетентността и приложимото право.
- (52) Настоящата директива е в съответствие с основните права, Хартата и общите принципи на правото на Съюза. Съответно настоящата директива следва да се тълкува и прилага в съответствие с тези основни права, включително правото на свобода на изразяване на мнение и свобода на информация, както и правото на ефективни правни средства за защита, на справедлив съдебен процес и на достъп до правосъдие. При прилагането на настоящата директива всички участващи публични органи следва да постигнат справедлив баланс между съответните права, когато е налице конфликт между тези основни права, в съответствие с принципа на пропорционалност.
- (53) В съответствие с членове 1 и 2 от Протокол № 22 относно позицията на Дания, приложен към ДЕС и към ДФЕС, Дания не участва в приемането на настоящата директива и не е обвързана от нея, нито от нейното прилагане.
- (54) В съответствие с член 3 от Протокол № 21 относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия по отношение на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, приложен към ДЕС и към ДФЕС, Ирландия, с писмо от 6 юли 2022 г., е нотифицирала желанието си да участва в приемането и прилагането на настоящата директива.
- (55) Доколкото целите на настоящата директива не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите членки поради различията между националните процесуални законодателства, а поради факта, че настоящата директива установява общи минимални стандарти за национални процесуални гаранции по трансгранични въпроси от гражданско и търговско естество, могат да бъдат по-добре постигнати на равнището на Съюза, Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от ДЕС. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящата директива не надхвърля необходимото за постигане на тези цели,

⁽⁵⁾ Препоръка (ЕС) 2022/758 на Комисията от 27 април 2022 г. относно защитата на журналистите и защитниците на правата на човека, които се ангажират с участието на обществеността, от стратегически съдебни производства („стратегически съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността“) (ОВ L 138, 17.5.2022 г., стр. 30).

⁽⁶⁾ Директива (ЕС) 2019/1937 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2019 г. относно защитата на лицата, които подават сигнали за нарушения на правото на Съюза (ОВ L 305, 26.11.2019 г., стр. 17).

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

ГЛАВА I

Общи разпоредби

Член 1

Предмет

В настоящата директива се предвиждат гаранции срещу насочени против публично участие явно неоснователни искиове или съдебни производства, с които се злоупотребява, по граждански дела с трансгранично значение, образувани срещу физически и юридически лица поради ангажирането им в публично участие.

Член 2

Приложно поле

Настоящата директива се прилага по отношение на граждански или търговски дела с трансгранично значение, разглеждани в рамките на граждански производства, включително процедури за временни и охранителни мерки и насрещни искиове, независимо от естеството на съда или правораздавателния орган. Тя не се прилага по-специално по данъчни, митнически или административни дела, нито по отношение на отговорността на държавата за действия или бездействия при упражняването на държавна власт (*acta iure imperii*). Настоящата директива не се прилага по отношение на наказателни дела и арбитражи и не засяга наказателнопроцесуалното право.

Член 3

Минимални изисквания

1. Държавите членки могат да въведат или запазят разпоредби, които са по-благоприятни за защита на лицата, ангажирани в публично участие, от явно неоснователни искиове или съдебни производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие, по граждански дела, включително национални разпоредби за установяване на по-ефективни процесуални гаранции, свързани с правото на свобода на изразяване на мнение и свобода на информация.
2. Прилагането на настоящата директива при никакви обстоятелства не съставлява основание за намаляване на нивото на гаранции, което вече е предоставено от държавите членки по въпросите, обхванати от настоящата директива.

Член 4

Определения

За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

- 1) „публично участие“ означава правенето на всяко изявление или провеждането на всяка дейност на физическо или юридическо лице при упражняване на правото на свобода на изразяване на мнение и свобода на информация, на свобода на изкуствата и науките или на свобода на събранията и сдруженията по въпрос от обществен интерес, както и всяко подготвително, подкрепящо или подпомагашо действие, пряко свързано с това;
- 2) „въпрос от обществен интерес“ означава всеки въпрос, който засяга обществеността до такава степен, че тя би могла да има законен интерес от него, в области като:
 - а) основни права, обществено здраве, безопасност, околна среда или климат;
 - б) дейности на физическо или юридическо лице, което е публична фигура в обществения или частния сектор;
 - в) въпроси, които са обект на обсъждане от орган на законодателната, изпълнителната или съдебната власт, или други официални производства;
 - г) твърдения за корупция, измама или всякакви други престъпления или административни нарушения във връзка с такива въпроси;

- д) дейности, насочени към защита на ценностите, залегнали в член 2 от Договора за Европейския съюз, включително защитата на демократичните процеси от неправомерна намеса, по-специално чрез борба с дезинформацията.
- 3) „съдебни производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие“ означава съдебни производства, които не са започнати с цел действително отстояване или упражняване на право, а имат за основна цел възпрепятстването, ограничаването или санкционирането на публичното участие, като често се използва неравнопоставеността на силите между страните, и които преследват неоснователни искове. Индикациите за такава цел включват например:
- а) непропорционалният, прекомерен или неразумен характер на иска или на част от него, включително прекомерната стойност на спора;
 - б) наличието на множество производства, започнати от ищеца или от свързани страни във връзка със сходни въпроси;
 - в) сплашване, тормоз или заплахи от страна на ищеца или неговите представители преди или по време на производството, както и сходно поведение на ищеца по сходни или паралелни дела;
 - г) недобросъвестното използване на процесуални тактики, като например забавяне на производството, търсене на най-юрисдикция чрез злоупотреба или измама или недобросъвестно прекратяване на делата на по-късен етап от производството.

Член 5

Дела с трансгранично значение

1. За целите на настоящата директива се счита, че дадено дело има трансгранично значение, освен ако и двете страни имат местоживеене в същата държава членка, в която се намира сезираният съд, и всички други елементи от значение за съответната ситуация се намират само в тази държава членка.
2. Местоживеенето се определя в съответствие с Регламент (ЕС) № 1215/2012.

ГЛАВА II

Общи правила относно процесуалните гаранции

Член 6

Молби за процесуални гаранции

1. Държавите членки гарантират, че когато са образувани съдебни производства срещу физически или юридически лица поради ангажираността им в публично участие, тези лица могат да подадат, в съответствие с националното право, молба за:
 - а) обезпечение съгласно член 10;
 - б) прекратяване на ранен етап на явно неоснователни искове съгласно глава III;
 - в) правни средства за защита срещу съдебни производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие, съгласно глава IV.
2. Държавите членки могат да предвидят възможност мерките относно процесуалните гаранции съгласно глави III и IV да бъдат предприети служебно от сезирания съд или правораздавателен орган.

Член 7

Бързо разглеждане на молби за процесуални гаранции

1. Държавите членки гарантират, че молбите по член 6, параграф 1, букви а) и б) се разглеждат бързо в съответствие с националното право, като се вземат предвид обстоятелствата по делото, правото на ефективни правни средства за защита и правото на справедлив съдебен процес.

2. Държавите членки гарантират, че молбите по член 6, параграф 1, буква в) може също да се разглеждат бързо, когато е възможно, в съответствие с националното право, като се вземат предвид обстоятелствата по делото, правото на ефективни правни средства за защита и правото на справедлив съдебен процес.

Член 8

Последващо изменение на иск или процесуални документи

Държавите членки гарантират, че в съдебни производства, образувани срещу физически или юридически лица поради ангажираността им в публично участие, всички последващи изменения на искове или процесуални документи, направени от ищеца, включително оттеглянето на иск, не засягат възможността ответникът да подаде молба за правни средства за защита, съгласно глава IV, в съответствие с националното право.

Първа алинея не засяга член 6, параграф 2.

Член 9

Подкрепа за ответника в съдебни производства

Държавите членки гарантират, че съдът или правораздавателният орган, сезиран със съдебно производство, започнато срещу физическо или юридическо лице поради ангажираността му в публично участие, може да приеме, че сдруженията, организациите, синдикалните организации и другите субекти, които в съответствие с критериите, определени в националното им право, имат законен интерес от защитата или утвърждаването на правата на лицата, които се ангажират в публично участие, могат да подкрепят ответника, с неговото с одобрение, или да предоставят информация в такива производства в съответствие с националното право.

Член 10

Обезпечение

Държавите членки гарантират, че в съдебните производства, образувани срещу физически или юридически лица поради ангажираността им в публично участие, сезираният съд или правораздавателен орган може да изисква, без да се засяга правото на достъп до правосъдие, ищецът да предостави обезпечение за очакваните процесуални разноски, които може да включват разноските за процесуално представителство, направени от ответника, и ако е предвидено в националното право, за обезщетение за вреди.

ГЛАВА III

Прекратяване на ранен етап на явно неоснователни искове

Член 11

Прекратяване на ранен етап

Държавите членки гарантират, че съдилищата и правораздавателните органи могат да прекратят, след подходящо разглеждане, искове, насочени срещу публично участие, като явно неоснователни на възможно най-ранен етап в производството, в съответствие с националното право.

Член 12

Тежест на доказване и обосноваване на исковете

1. Тежестта на доказване на основателността на иска се носи от ищеца, който е предявил иска.
2. Държавите членки гарантират, че когато ответникът подаде молба за прекратяване на иска на ранен етап, ищецът е този, който трябва да обоснове иска, за да може съдът да прецени дали той не е явно неоснователен.

Член 13

Обжалване

Държавите членки гарантират, че решението, с което се допуска прекратяване на иска на ранен етап съгласно член 11, подлежи на обжалване.

ГЛАВА IV

Правни средства за защита срещу съдебни производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие

Член 14

Присъждане на разноските

1. Държавите членки гарантират, че ищец, който е започнал съдебно производство, с което се злоупотребява, насочено срещу публично участие, може да бъде осъден да поеме всички видове разноски по производството, които могат да бъдат присъдени по националното право, включително пълните разноски за процесуално представителство, направени от ответника, освен ако тези разноски не са прекомерни.
2. Ако националното право не гарантира пълното възстановяване на разноските за процесуално представителство над законоустановената тарифа на възнагражденията, държавите членки гарантират, че тези разноски са изцяло покрити, освен ако не са прекомерни, чрез други средства, предвидени в националното право.

Член 15

Санкции или други, също толкова ефективни, подходящи мерки

Държавите членки гарантират, че съдилищата или правораздавателните органи, сезирани със съдебни производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие, могат да налагат ефективни, пропорционални и възпиращи санкции или други, също толкова ефективни, подходящи мерки, включително изплащането на обезщетение за вреди или публикуването на съдебното решение, когато това е предвидено в националното право, на страната, която е започнала производството.

ГЛАВА V

Защита срещу съдебни решения на трети държави

Член 16

Основания за отказ на признаване и изпълнение на съдебно решение на трета държава

Държавите членки гарантират, че признаването и изпълнението на съдебни решения на трети държави по съдебни производства срещу публично участие от страна на физическо или юридическо лице с местоживее в държава членка се отказват, в случай че тези производства са счетени за явно неоснователни или представляващи злоупотреба съгласно правото на държавата членка, в която се иска такова признаване или изпълнение.

Член 17

Компетентност по искове, свързани с производства в трети държави

1. Държавите членки гарантират, че когато в съд или правораздавателен орган на трета държава са били започнати съдебни производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие, от ищец с местоживеее извън Съюза срещу физическо или юридическо лице с местоживеее в държава членка, това лице може да потърси пред съдилищата или правораздавателните органи по мястото на своето местоживеее обезщетение за вредите и разноските, понесени във връзка с производствата пред съда или правораздавателния орган на третата държава.
2. Държавите членки могат да решат да ограничат упражняването на компетентността съгласно параграф 1, докато производството все още е висящо в третата държава.

ГЛАВА VI

Заклучителни разпоредби

Член 18

Връзки с двустранни и многостранни конвенции и споразумения

Настоящата директива не засяга прилагането на двустранни и многостранни конвенции и споразумения между трета държава и Съюза или държава членка, сключени преди 6 май 2024 г.

Член 19

Информация и прозрачност

1. Държавите членки гарантират, че физическите или юридическите лица, ангажирани в публично участие, посочени в член 6, имат достъп, по целесъобразност, до информацията относно наличните процесуални гаранции и правни средства за защита и съществуващите мерки за подкрепа, като например правна помощ и финансова и психологическа подкрепа, когато има такава.

Информацията, посочена в първа алинея, включва всяка налична информация относно кампании за повишаване на осведомеността, когато е уместно в сътрудничество със съответните организации на гражданското общество и други заинтересовани страни.

Тази информация се предоставя на едно единствено място в лесно достъпен формат чрез подходящ канал, като например информационен център, съществуваща точка за контакт или електронен портал, включително Европейския портал за електронно правосъдие.

2. Държавите членки гарантират, че правната помощ при трансгранични граждански производства се предоставя в съответствие с Директива 2003/8/ЕО на Съвета⁽⁷⁾.

3. Държавите членки публикуват в лесно достъпен и електронен формат всяко окончателно съдебно решение, постановено от техните национални въззивни съдилища или от най-висшата инстанция във връзка с производства, попадащи в приложното поле на настоящата директива. Това публикуване се извършва в съответствие с националното право.

Член 20

Събиране на данни

Държавите членки представят на Комисията, ежегодно и когато са налични, данни за молбите и за решенията, посочени в глави II, III, IV и V, за предпочитане в обобщен вид, относно:

- а) броя на делата по съдебни производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие, образувани през съответната година;
- б) броя на съдебните производства, класифицирани по видове ответници и ищци;
- в) вида на предявените искове въз основа на настоящата директива.

Член 21

Преглед

Най-късно до 7 май 2030 г. държавите членки предоставят на Комисията наличните данни относно прилагането на настоящата директива, по-специално наличните данни, показващи как лицата, срещу които се водят съдебни производства, насочени срещу публично участие, са използвали гаранциите, предоставени в настоящата директива. Въз основа на предоставената информация Комисията представя на Европейския парламент и на Съвета доклад относно прилагането на настоящата директива най-късно до 7 май 2031 г. и на всеки пет години след това. В доклада се предоставя оценка на развитието по отношение на съдебни производства, с които се злоупотребява, насочени срещу публично участие, и на въздействието на настоящата директива в държавите членки, като се взема предвид националният контекст във всяка държава членка, включително прилагането на Препоръка (ЕС) 2022/758. Ако е необходимо, докладът се придружава от предложения за изменение на настоящата директива. Докладът на Комисията се оповестяват публично.

Член 22

Транспониране

1. Държавите членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими за съобразяване с настоящата директива, най-късно до 7 май 2026 г. Те незабавно информират Комисията за това.

Когато държавите членки приемат тези разпоредби, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условието и редът на позоваване се определят от държавите членки.

2. Държавите членки съобщават на Комисията текста на основните разпоредби от националното законодателство, които те приемат в областта, уредена с настоящата директива.

⁽⁷⁾ Директива 2003/8/ЕО на Съвета от 27 януари 2003 г. за подобряване на достъпа до правосъдие при трансгранични спорове чрез установяването на минимални общи правила за правната помощ при такива спорове (ОВ L 26, 31.1.2003 г., стр. 41).

*Член 23***Влизане в сила**

Настоящата директива влиза в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

*Член 24***Адресати**

Адресати на настоящата директива са държавите членки.

Съставено в Брюксел на 11 април 2024 година.

За Европейския парламент

Председател

R. METSOLA

За Съвета

Председател

H. LANBIV